

ORTADOĞU GÜNDEMİ

21-27 Aralık 2020

2020

■ SURİYE GÜNDEMİ

• Uluslararası Gündemde Suriye

ABD Maliye Bakanlığı Suriye’de Beşar Esad rejimine karşı yeni yaptırım kararı aldı. Salı günü açıklanan karara göre, Suriye Merkez Bankası da bakanlığın kara listesine dâhil edildi. Yeni yaptırımların hedefinde Suriye yönetiminde görevli bir üst düzey yetkili ve milletvekili eşi ve bu kişilerin yönetimindeki 9 işletme bulunuyor. Bakanlığın Yabancı Mal Varlıklarını Kontrol Dairesinin (OFAC) yaptırım kararına Suriye Merkez Bankası da dâhil edildi. Buna göre, Suriye Merkez Bankası, Bakanlığın “özel olarak belirlenmiş yabancı uyruklular ve engellenmiş kişiler” listesine alındı. Açıklamada bakanlığın bu yaptırımları, Suriye rejiminin kontrolündeki bölgelerde yatırım yapılmasının önüne geçerek rejim yetkililerini “Suriye halkına yönelik baskılarını sonlandırmaya zorlamak” amacıyla yürürlüğe koyduğu belirtildi.¹

• Suriye Rejimi

Suriye rejiminin Dışişleri Bakanı Faysal Mikdad geçtiğimiz hafta Rus mevkidaşı Sergey Lavrov ile bir araya geldi. Görüşmede Beşar Esad’ın yönetimdeki durumu ve İdlib konularının ele alındığı belirtildi. Mikdad’ın görüşmeler sırasında “Esad’ın Suriye’de istikrarı sağlamak için süreci hızlandırmak istediği” ve iktidarı bırakması gibi bir durumun söz konusu olmadığı mesajlarını ilettiği ortaya çıktı. Suriye rejiminin 2021 yılında da İdlib meselesinde kararlı olacağı bilgisini paylaştı.²

Faysal Mikdad yaptığı bir açıklamada 2021 yılı ortalarına doğru yapılması planlanan Suriye cumhurbaşkanlığı seçimlerinin tarihinde bir değişiklik olmayacağını ve Anayasa Komitesinin çıktıklarına uygun olmasa da seçimlerin planlandığı gibi gerçekleşeceğini duyurdu.³

• Fırat’ın Doğusu

Millî Savunma Bakanlığı (MSB) tarafından 21 Aralık 2020 Pazartesi günü yapılan açıklamada, Barış Pınarı Harekâtı bölgesine sızma girişiminde bulunan 4 YPG/PKK’lı teröristin etkisiz hâle getirildiği duyuruldu.⁴ 22 Aralık Salı günü yapılan bir diğer açıklamada ise bölgeye sızma girişiminde bulunan yediden fazla teröristin daha etkisiz hâle getirildiği duyuruldu.⁵

1 <https://www.amerikaninsesi.com/a/abdden-suriye-merkez-bankasina-yaptirim/5709385.html>

2 <https://syrianobserver.com/EN/news/62668/what-did-mikdad-tell-moscow.html>

3 <https://c.newsnow.co.uk/A/1059859085?-34562:23103>

4 <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-neutralizes-4-terrorists-in-northern-syria/2083636>

5 <https://www.aa.com.tr/en/turkey/turkey-neutralizes-7-ypg-pkk-terrorists-in-nsyria/2084935>

Suriye rejimi resmî haber ajansı SANA'da yer alan bir habere göre, ABD askerî güçleri tarafından Haseke'de bulunan Bulgar Kamp Hapishanesi'nde tutulan üç IŞİD lideri helikopter ile bilinmeyen bir yere taşındı. Yerel kaynaklar üç teröristin de Iraklı olduğunu, Mohsen Hamad al-Khlouf'un militan devşirme sorumlusu, Hassoun Mudrif al-Kadhim eğitimden sorumlu kişi ve Muhammed Ahmed el-Necm'in ise bombalı eylemlerden sorumlu olduğunu bildirdi.⁶

SDG Sözcüsü Kino Gabriel, Ayn İsa'nın Suriye rejimine teslim edileceği iddialarını reddetti. Bölgenin kontrolünde bir değişiklik olmadığını ve Rusya ile iletişim hâlinde olduklarını bildirdi. Şimdilik bölgenin yönetimi ile ilgili yeni bir anlaşmanın olmadığını, gerçekleştiği takdirde resmî bir şekilde duyuracaklarını iddia etti.⁷

Rus askerî güçleri Ayn İsa kasabasının güney kırsalındaki Kalata köyünde yeni bir askerî kontrol noktası kurdu. Ayrıca Suriye İnsan Hakları Gözlemevi (SOHR), içinde askerî ve lojistik teçhizat bulunan kapalı konteynerlerle yüklü 22 kamyonluk bir konvoyun, 24 Aralık'ta Rus güçler tarafından Ayn İsa'daki kontrol noktalarına getirildiğini duyurdu.⁸

YPG/PKK, Suriye-Türkiye sınırına 35 kilometre uzaklıktaki Ayn İsa beldesinde gösteri düzenleyerek Rus askerî yerleşkesini taştı. YPG/PKK, Suriye-Türkiye sınırındaki Ayn el-Arab ilçesinin güneybatısında yer alan Ayn İsa'daki gösteri için diğer yerleşimlerden araçlarla yandaşlarını ve sivil giyimli mensuplarını taşıdı. Belde merkezinde, Rus askerlerinin karakol olarak kullandığı okulun önünde toplanan kalabalık, Türkiye ve Rusya karşıtı sloganlar attı. Rusya'yı, Ayn İsa'yı YPG/PKK'nın elinden almaya çalışmakla suçlayan kalabalık, askerî karakolu taştı. Terör örgütü flamaları ve terörist elebaşı Abdullah Öcalan resimleri taşıyan kalabalığı Rus askerleri müdahalede bulunmadı.⁹

• İdlib

Suriye Muhalif ve Devrimci Güçler Ulusal Koalisyonu Başkanı Hariri "Bizim ilk önceliğimiz, bölgenin rejimin eline düşmesini engellemek olacak. Rejimin bu düşüncesinin 2021'de karşılaşacağımız en büyük zorluk olacağına inanıyoruz" dedi. İdlib'deki son duruma ilişkin Hariri, "Rejim ve müttefikleri, terörle mücadeleyi bahane ederek İdlib'e yönelik askerî operasyon konusunda ısrarcı" dedi.¹⁰

6 https://en.abna24.com/news//us-forces-transport-“daesh”-leaders-from-syrias-hasaka-to-unknown-destination_1097888.html

7 <https://www.kurdistan24.net/en/story/23661-SDF-official-calls-on-Russia-to-stop-Turkish-violations-near-Ain-Issa,-rejects-handover-to-Damascus>

8 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/251220204>

9 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/ayn-isa-beldesini-esed-rejimine-devretmeye-direnen-ypg-pkk-rusya-ile-gerilimi-tirmandiriyor/2089766>

10 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/suriye-muhalefeti-baskani-hariri-rejim-ve-muttefikleri-idlibe-yonelik-askeri-operasyon-konusunda-ısrarcı/2087181>

Suriye rejiminin İdlib’de ateşkes ihlalleri bu hafta da devam etti. Cumartesi günü İdlib’in kuzeybatısında rejim tarafından düzenlenen saldırıda 5 Suriyeli çiftçi hayatını kaybetti.¹¹

• Afrin/Fırat Kalkanı Bölgesi

Suriye’nin Halep kentinin kuzey kırsalındaki Azez kentine bağlı Sajo kasabasında Suriyeli aşiretler bir araya geldi. Toplantıya aşiret liderleri ile Suriye’nin kuzeyinden yaklaşık 3 bin kişi katıldı. Suriye Aşiretleri Konseyi Sözcüsü Mudhar Hammad Al-Asaad, Suriye içindeki aşiretlerin ikinci toplantısının düzenlendiğini duyurdu. Asaad, toplantıda aşiretlerin terör örgütü PKK/YPG’nin doğu bölgesinden çıkarılması ve yerlerinden edilenlerin evlerine dönmeleri konusunda mutabık kaldığını aktardı. Toplantıya Arap, Türkmen ve Kürt aşiretlerinden 1.500 kişinin davet edildiğine işaret eden Asaad, “Toplantı, devrimci kişilere ve siyasi gruplara yöneltilen birçok önemli davetin ardından Suriye devrimi için genel bir toplantı olarak görülüyor” dedi. Asaad, “Toplantı, Suriye’nin Cezire ve Fırat bölgesinin özgürleştirilmesi, PKK/YPG terörist çetelerinin, İran milislerinin ve Rus işgalinin sınır dışı edilmesi, Suriye topraklarının ve halkının birliğinin sağlanması, mültecilerin ve yerlerinden edilmiş kişilerin evlerine geri dönmesi ihtiyacını vurguluyor” ifadelerini kullandı.¹²

■ IRAK GÜNDEMİ

• Siyaset

Kays el-Hazali liderliğindeki Asaib Ehlil Hak Hareketi’nin Irak hükûmetinin Bağdat Havalimanı’na yapılan bir roketli saldırıdan sorumlu olduğu iddia edilen mensuplarını tutuklaması üzerine, hükûmeti tehdit etmeye başladığı¹³ ve hareketin destekçilerinin Irak’ın başkenti Bağdat’ta toplanarak şüpheli olan mensuplarının serbest bırakılmasını talep ettikleri duyuruldu. Olaylara ilişkin sosyal medya hesabı üzerinden açıklama yapan Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi, Irak’ın bir emanet olduğunu ve hiçbir şekilde mace-raya sürüklenmesine izin vermeyeceğini ifade etti. Ayrıca Kazimi, milisleri işaret ederek “Gerekirse yüzleşmeye hazırız” dedi.¹⁴ Olaylara ilişkin açıklama yapan Kays el-Hazali’nin Asaib Ehlil Hak Hareketi ile Irak hükûmeti arasında yaşanan gerilimin “akıl” yoluyla ele alındığını ifade ettiği belirtildi. Ayrıca Hazali’nin sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, “direniş cephesinin” Irak topraklarında ABD varlığına karşı durmaya devam

11 <https://www.dailysabah.com/world/syrian-crisis/assad-regime-forces-kill-5-civilians-in-syrias-idlib-violating-cease-fire>

12 <https://www.dailysabah.com/politics/war-on-terror/syrian-tribes-oppose-yppgpkk-in-second-grand-meeting-held-in-azaz>

13 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irak-basbakani-kazimi-sii-milislere-karsi-karsiya-gelmeye-haziriz-mesaji-verdi/2089001>

14 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2704171/bagdat-ta-hukümet-ile-sii-milister-arasında-gerginlik>

edeceğini belirttiği kaydedildi.¹⁵ Diğer taraftan Irak'taki Sadr Hareketi Lideri Mukteda el-Sadr'ın Irak'ı çekişmelerden uzak tutması için İran ve ABD'ye "son çağrı" ifadesiyle seslendiği aksi takdirde iki ülkeye karşı siyasi bir duruş sergileneceğini söylediği bildirildi. Bununla birlikte Sadr'ın Irak'ın ABD-İran çatışmasının kurbanı olduğunu ve tahammül edilemeyecek şekilde zarar gördüğünü söylediği kaydedildi.¹⁶ Basın açıklamasında bulunan İran'ın Bağdat Büyükelçisi İrec Mescidi ise ülkesinin Irak'ın iç işlerine karışmadığını ve Iraklı siyasi taraflarının tamamının İran ile olumlu ilişkilerinin olduğunu söyledi.¹⁷

Başbakan Kazımı 27 Aralık 2020 Pazar günü İranlı mevkidaşlarıyla görüşmek üzere Tahran'a habersiz bir heyet yolladı. İran'a yakın olduğu bilinen Ebu Cihat el-Haşimi'nin Irak heyetine başkanlık ettiği bildirildi. Ziyaret, Irak'taki İran yanlısı milis gruplarının Yeşil Bölge'ye son roket saldırısı nedeniyle birkaç milis liderini tutuklamasından bir gün sonra da geldi.¹⁸

Ketaib Hizbullah Sorumlusu Ebu Ali Askeri sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, bölgede büyük bir savaşın meydana gelme ihtimalinin olduğunu vurgulayarak Irak Başbakanı Mustafa el-Kazımı'den Haşdi Şaabi güçlerinin "sabrını sınınamamasını" istedi. Ayrıca Askeri'nin Haşdi Şaabi bünyesinde yer alan Asaib Ehli Hak yetkililerine yönelik operasyona işaret ederek "İçerideki ve dışarıdaki direniş gruplarındaki kardeşlerimizle ittifakımız güçlü bir ittifaktır. Onların başına gelen bizim başımıza gelmektedir. Aramızdaki karar bağlamında onları savunmaya bağlıyız" ifadelerini kullandığı kaydedildi.¹⁹

Irak Savunma Bakanı Cuma İnad'ın Türkiye Savunma Bakanı Hulusi Akar'ın davetlisi olarak resmî bir ziyaret için Türkiye'ye geldiği aktarıldı.²⁰ Yapılacak görüşmelerde Sincar Anlaşması'nın uygulanması ve iki ülkenin terörle mücadelede iş birliği imkânlarının konuşulması beklenmektedir.

Irak, ABD Başkanı Donald Trump'ın 2007 yılında Irak'ta 17 sivilin öldürülmesi olayına karışan dört eski paralı askeri affetmesini kınadı.²¹ Irak Parlamentosu Dış İşler Komisyonu Üyesi Muhtar Musevi, "Trump'ın kararı Iraklıların hayatını ne kadar hafife aldığı kanıtıyor" ifadesini kullandı. ABD yönetimini Iraklıları kasten öldürmek ve ülkenin alt yapısını yıkmakla suçlayan Musevi, Irak Dışişleri Bakanlığına uluslararası mahkemelerde ABD'ye dava açmaya çağırırdı.

15 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/51154/Khazali-Says-in-Peace-with-Iraqi-Government-Resisting-US-Continues>

16 <https://www.shafaq.com/en/Iraq-News/Al-Sadr-calls-on-the-US-and-Iran-to-keep-Iraq-away-from-their-conflicts>

17 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/62835-Iran:-Irak'ın-içişlerine-karışmıyoruz>

18 <https://www.basnews.com/en/babat/658130>

19 <https://www.kurdistan24.net/tr/story/62863-Irak-Hizbullah%C4%B1%E2%80%99ndan-Kazimi%E2%80%99ye-tehdit:-Kimse-kurtaramaz>

20 <https://www.ina.iq/eng/10364/defense-minister-arrives-in-turkey-on-an-official-visit>

21 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2699666/irak-trumpın-af-kararını-kınadı>

• Güvenlik

Irak'ın güneyinde yer alan Basra vilayetinde, iki aşiret arasında çıkan silahlı çatışmada en az beş kişinin hayatını kaybettiği belirtilirken çatışmaya sosyal bir sorunun yol açtığı aktarıldı. Ayrıca polis ve güvenlik güçlerinin aşiretler arasındaki çatışmaya müdahale ederek kavgaya son verip vermediklerinin belli olmadığı belirtildi.²²

Iraklı güvenlik kaynakları, Bağdat'ın güneyinde yer alan Babil vilayeti yakınlarında ABD öncülüğündeki terör örgütü IŞİD karşıtı koalisyon güçlerine lojistik destek sağlayan tıra bombalı saldırı gerçekleştirildiği duyurdu. Saldırının Babil vilayetini Bağdat'a bağlayan yolun kenarına yerleştirilmiş bir bombanın patlamasıyla düzenlendiğini belirtilirken patlama sonucu herhangi bir can kaybı ve hasarın meydana gelmediği aktarıldı.²³

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani ve Yardımcısı Kubat Talabani başkanlığında toplanan IKBY Bakanlar Kurulu, terör örgütü PKK'nın Peşmerge'ye yönelik saldırısını kınadı. Bakanlar Kurulu tarafından yapılan açıklama, bu saldırının, IKBY ve resmî kurumlarına yönelik bir saldırı olarak kabul edildiği kaydedildi.²⁴

• Ekonomi

Irak Başbakanı Mustafa el-Kazimi başkanlığında toplanan Bakanlar Kurulunun 2021 yılı bütçesini onaylayarak oylanması için parlamentoya gönderdiği bildirildi. Bunun sonucunda ise bakanlar, milletvekilleri ve genel müdürlerin maaşlarından %40 vergi alınacağına karar verildiği kaydedildi. Ayrıca Kazimi, Türkiye'nin Irak'ın yeniden inşası için söz verdiği beş milyar doları vermeye hazır olduklarını iletildiğini belirtti.²⁵

Diğer taraftan IKBY'ye 2021 yılı bütçesinde %12,67'lik bir pay ayrıldığı açıklandı.²⁶ IKBY Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani, IKBY'nin bütçedeki payının önceki yıllarla aynı olduğunu belirtirken bütçedeki paylarının beklediklerinden ve hak ettiklerinden az olduğunu vurguladı.²⁷

Türkiye Enerji Piyasa Düzenleme Kurumu (EPDK), Aksa Aksen Enerji Ticareti AŞ'nin Irak'a 150 megavata kadar elektrik ihracatı yapması için tedarik lisansının tadil edilme-

22 <https://www.thebaghdadpost.com/en/Story/51152/Basra-Five-People-Killed-Eight-Injured-in-Fight-Between-Tribes>

23 <https://turkish.aawsat.com/home/article/2700836/irak'ta-koalisyon-guclerine-destek-saglayan-tira-saldiri>

24 <https://www.basnews.com/tr/babat/646260>

25 <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/211220202>

26 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/irakta-2021-butcesine-gore-bakanlarin-maaslarindan-yuzde-40-vergi-alinacak/2084411>

27 <https://www.rudaw.net/english/middleeast/iraq/221220203>

sine karar verildiği açıklandı.²⁸ Bu kapsamda ihracatın 28 Aralık 2020 itibarıyla başlayacağı ve 1 Kasım 2021'e kadar söz konusu lisans üzerinden devam edeceği aktarıldı.²⁹

Irak Petrol Bakanı İhsan Abdulcebbar ile Lübnan Petrol Bakanı Raymond Ghajar, Irak'ın başkenti Bağdat'ta bir görüşme gerçekleştirdi. Yapılan görüşme sonrasında Abdulcebbar, Lübnan ile bir anlaşmaya varıldığını duyurarak 2021 yılında Beyrut'a akaryakıt ihracatına başlanacağını açıkladı. Ghajar ise yaptığı açıklamada, Lübnan'ın elektrik santrallerinin ihtiyaçlarını karşılayabilmesini için Irak'tan akaryakıt ithal etmeyi kabul ettiğini belirtti.³⁰

• Sağlık ve Sosyal Hayat

Irak Parlamentosu Sağlık Komisyonu Başkan Yardımcısı Dr. Faris Birifkani, mutasyona uğrayan koronavirüs (Covid-19) salgını nedeniyle İngiltere, Hollanda, Belçika ve Güney Afrika ile seyahatlerin durdurulduğunu açıkladı. Ayrıca Birifkani, bu ülkelerden Irak'a gelen vatandaşların da 14 gün karantinaya alınacaklarını belirtti.³¹ Öte yandan Irak Sağlık Bakanı Hasan el-Tamimi'nin Irak nüfusunun yaklaşık %20'sini kapsayacak olan Covid-19 aşısından 17,5 milyon doz satın alındığını duyurduğu aktarıldı. Bu doğrultuda Tamimi, İngiliz AstraZeneca şirketinden 16 milyon doz ve ABD Pfizer şirketinden 1,5 milyon doz aşısı satın alındığı açıkladı.³²

IKBY'nin Erbil kentinde petrol ve gaz rafinerisinde çıkan yangında üç kişi hayatını kaybederken bir kişinin de yaralandığı bildirildi. Erbil Sivil Savunma Sözcüsü Serkavt Kareş, Erbil kentindeki Kavrugosk bölgesinde bulunan ve Kar Grup'a ait petrol ve gaz rafinerisinde sabah saatlerinde yangın çıktığını söyledi.³³

■ TÜRKMEN GÜNDEMİ

• Siyaset

Kerkük'ün bölge statüsü kazanması amacıyla Kerküklü yazar, hukukçu, aktivist ve bölgedeki bazı ileri gelen isimler tarafından oluşturulduğu aktarılan "Bağımsız Kerkük Bölgesi Oluşturma Komisyonu" bir basın toplantısı gerçekleştirerek komisyonun kapsam ve amaçlarına dair açıklamalarda bulundular. Komisyonun daha çok Kürt asıllı üyeler

²⁸ <https://www.basnews.com/en/babat/658181>

²⁹ <https://www.turkmenelitv.com/haberler/irak/item/33516-turkiye-den-irak-a-elektrik-ihracati-yarin-basliyor.html>

³⁰ <https://www.basnews.com/en/babat/657035>

³¹ <https://www.rudaw.net/turkish/middleeast/iraq/22122020>

³² <https://www.middleeastmonitor.com/20201225-iraq-egypt-set-to-purchase-covid-19-vaccine/>

³³ <https://turkish.aawsat.com/home/article/2701301/erbil-de-petrol-rafinesinde-yanigin-3-olu>

tarafından oluşturduğu gözlemlenirken yapılan açıklamada komisyonun Kerkük'ün bölge statüsüne kavuşması için çalışmalar yürütüleceği, Irak Anayasası'nın 119. maddesi gereği bir vilayetin bölge olabilmesinin bir hak olduğunun altı çizildi. Ayrıca açıklamada, Kerkük'teki Valiliğin idari yönetimine dair sorunlarına çözümüne komisyon tarafından çözüm arandığını, bu çözümün Kerkük'ün bölge olabilmesinden geçtiği ifade edildi. Komisyonun bir sonraki adımlarında Kerkük'teki siyasi partilerle, dinî kurumlarla ve akademisyenlerle görüşmeler düzenleyeceği belirtildi. Ayrıca komisyon üyeleri tarafından 140. maddeye dair açıklamada, ilgili maddenin Kerkük'teki sorunu çözmekten uzak olduğu vurgulandı.³⁴

Komisyonun Kerkük'ün vilayet statüsünden bölge statüsüne kavuşturulması yönündeki çağrılarına ilişkin Kerkük Arap Cephesi'nden açıklama geldi. Kerkük Arap Cephesi Yetkilisi Nasır Ubeydi, Kerkük projesini reddettiklerini açıkladı. Ubeydi, Kerkük'ün tüm bileşenlerinin "İraklı" kimliğiyle bir kenti oluşturduğunu ifade ederek kentin bölge statüsüne dönüştürülmesi yönündeki çağrılarının toplumsal barışı etkileyeceğini söyledi. Kerkük adına pazarlıkların yapılmasına karşı olduklarını söyleyen Ubeydi, Kerkük'ün Iraklılığıyla ilgili bazı tarafların tartışmalar yürüttüğünü ifade etti. Şu an Kerkük'ün sahip olduğu istikrardan dolayı bazı tarafların rahatsız olduğunu dile getiren Ubeydi gelecek erken seçimlerin gergin bir dönemde gerçekleştirmek isteyen tarafların olduğunu söyledi.³⁵

Irak Türkmen Cephesi (ITC) Sözcüsü Muhammet Saman, son dönemde kamuoyunda tartışılmaya başlanan Kerkük'ün "bölge" statüsü kazanması hususunu ilk dile getirenlerin Türkmenler olduğunu ifade etti. Saman, bazı siyasi tarafların Kerkük'ün bölge statüsü kazanması hususuna dair emrivakiler yaptığı dönemde kendilerinin bölge statüsüne dair görüş bildirdiklerini, Kerkük'te idari yetkilerin Kerkük'ün asli unsurları arasında %32 esasına göre paylaşılması gerektiğini defalarca vurguladıklarını dile getirdi. %32 esasına bağlı kalındığı takdirde Kerkük'ün bölge statüsü kazanmasını desteklediklerini belirten Saman, tartışmalı bölgelerin çözümüne ilişkin Irak Anayasası'nda yer alan 140. maddenin ise çözüm getirmekten uzak olduğunu ifade etti.³⁶

KYB tarafından konuya dair yapılan açıklamada ise Bağımsız Kerkük Bölgesi Oluşturma Komisyonu'nun ortaya attığı bölge statüsü projesine KYB'nin karşı olduğu bildirildi. KYB Sözcüsü Ahmet Refik, Kürt milliyetçiliği çerçevesinde KYB'nin Kerkük meselesini 140. maddeye göre çözmeye çalıştığını belirtirken, hâlihazırda ve gelecekte de Kerkük'ün

34 https://kirkuknow.com/ar/news/64420?fbclid=IwAR0EjY93aWMHDSWqL013y8B_boNDpgIFAXsNb-B_bdn0KKD47aHUHshXk6c

35 <https://www.almaalomah.com/2020/12/24/511929/>

36 <https://www.iqiraq.news/political/7154--.html>

bölge olması projesine karşı olacaklarını belirtti. Açıklamasının devamında Refik, bu projelerin tartışmalı bölgelerde Kürt meselelerine zarar vereceğini ifade etti.³⁷

Irak Türkmen Millîyetçi Hareketi yaptığı resmî açıklamada parlamentodaki Kerkük Türkmen milletvekillerine seslenerek Kerkük Yüksek Seçim Komiserliği Ofisi Başkanı'nın değiştirilmesini istedi. Irak Türkmen Millîyetçi Hareketi tarafından yapılan açıklamada 2018'deki genel seçimlerinde usulsüzlüğe bulaşan ve bazı Kürt taraflar da dâhil olmak üzere Türkmen ve Araplar tarafından reddedilen bir ismin Kerkük Yüksek Seçim Komiserliği Ofisine atanmasının şaşırtıcı bir adım olduğu ifade edildi. Ayrıca Irak Türkmen Millîyetçi Hareketi, gelecek erken seçimlerde usulsüzlüklerin önüne geçmek adına Kerkük milletvekillerinden Kerkük Seçim Komiserliğine atanan kişinin değiştirilmesi yönünde çaba göstermelerini istedi. Açıklamada ayrıca Kerkük Yüksek Seçim Komiserliği Ofisi hakkında bazı şüphelerin olması seçimlerin şeffaflığına da olumsuz etki edeceği belirtildi.³⁸

Musul Türkmen Milletvekili Muhtar Musevi, Irak Başbakanı Mustafa Kazımi ile 26 Aralık'ta bir görüşme gerçekleştirdi. Bilhassa Musul ve Telafer'i ilgilendiren meselelerin ele alındığı bildirilen görüşmede, Musevi'nin Başbakan Kazımi'ye Telafer'in yaşadığı mağduriyetlerden bahsettiği, Telafer'in IŞİD ile mücadelede polis, ordu ve Haşdi Şaabi'den binlerce kayıp verdiğini dile getirdiği aktarıldı. Musevi görüşme sonrası yaptığı açıklamada, Kazımi'ye Telafer şehrinin Irak merkezî hükûmetinden daha fazla ilgi görmesi; Telafer'in vilayete çevrilmesi; Telafer mezunlarının atanması ve Bağdat ile Musul'da atanan Telaferli genel müdürlerin liyakat esasına göre seçilmesinin Irak merkezî hükûmetinin görevi olduğunu ilettiğini vurguladı.³⁹

• Güvenlik

Haşdi Şaabi'ye bağlı 16. Tugay (Türkmen Tugayı), Kerkük'ün güneyindeki Yergun el-Suf-la, Yergun el-Ulya, Cenabe, Maliha ve Hamidiye köylerinde terör örgütü IŞİD'e karşı operasyonlar gerçekleştirdiği açıklandı. Gerçekleştirilen operasyonda terör örgütüne ait çok sayıda silah ve mühimmatın ele geçirildiği belirtilirken, örgüt tarafından yol kenarına döşenmiş patlamaya hazır bir bombanın da operasyon da kontrollü şekilde patlatıldığı aktarıldı.⁴⁰

37 <https://www.iqiraq.news/political/7148--.html>

38 https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=4954801047895897&id=167189209990462

39 <https://www.facebook.com/SaidMukhtar2020/posts/2763097717291076>

40 <https://n.annabaa.org/news54675>

Irak ordusu tarafından Kerkük'ün güneyinde gerçekleştirilen diğer bir operasyonda, terör örgütü IŞİD'in sözde "Irak Vali Yardımcısı"nın öldürüldüğü açıklandı. Irak Ortak Operasyonlar Komutanı Saad Harbiye yaptığı açıklamada, bölgeden gelen ihbarı değerlendiren Irak ordusuna bağlı terörle mücadele güçlerinin operasyon başlattığını kaydetti. Irak Hava Kuvvetlerine bağlı helikopterlerin de destek verdiği operasyonda bir diğer IŞİD'li teröristin de öldürüldüğü bilgisini veren Harbiye, bölgedeki operasyonların sürdüğünü kaydetti.⁴¹

• Sağlık & Sosyal Hayat

Irak Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada, 27 Aralık'ta Irak genelinde günlük toplam vaka sayısının 818 olduğunu açıklandı. Kerkük'te ise toplam vaka sayısının 30.660, iyileşenlerin 25.367, hayatını kaybedenlerin ise 778 olduğu bildirildi.⁴²

■ IKBY GÜNDEMİ

• Siyaset

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (IKBY)

Başbakanı Mesrur Barzani ile ABD Dışişleri Bakanı Mike Pompeo telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Telefon görüşmesinde bölgedeki güvenlik durumu, Bağdat ile Erbil'in ilişkileri ve Irak'ın 2021 yılı bütçesi üzerinde varılan anlaşma ele alındı. Ayrıca sınır bölgelerindeki gerginliğin azaltılması ve Uluslararası Koalisyon, ABD ile Irak ve IKBY hükümetleri arasında yakın koordinasyonun gerekliliği konuları değerlendirildi. Başbakan Barzani, ABD ve BM'nin Erbil ile Bağdat arasındaki müzakerelere üst düzeyde katılması ve anayasal çerçevede çözüme varılmasında rol oynamaları teklifinde bulundu. Görüşmede ayrıca bölgesel güvenlik durumu, IKBY ve Suriye sınırındaki gerginliğin önlenmesi ve sığınmacıların evlerine dönmelerine ilişkin Sincar Anlaşması'nın uygulanması konuları ele alındı.⁴³

IKBY Başkanı Neçirvan Barzani, başkent Erbil'de BM Irak Yardım Misyonu (UNAMI) Temsilcisi Jeanine Hennis-Plasschaert ile bir görüşme gerçekleştirdi. IKBY, Irak ve bölgedeki gelişmelerin ele alındığı görüşmede Barzani, Erbil ile Bağdat arasındaki sorunların çözümünün Irak'ta huzur ve ortak yaşamın anahtarı olacağını söyledi. Erbil ile Bağdat

41 <http://www.turkmenelihat.net/turkmeneli/item/20820-kerkuk-te-deas-in-sozde-irak-vali-yardimcisi-olduruldu.html>

42 <https://www.facebook.com/Kirkuknow/photos/a.157726740958674/3694174923980487/>

43 <https://mewdamedia.com/articles/12841>

arasında bütün Irak'ın çıkarları temelinde iyi ilişkiler olduğunu belirten taraflar, çözüm için BM'nin taraflar arasındaki müzakerelere olan desteğini vurguladı. Öte yandan Hennis-Plasschaert, IKBY Başbakanı Mesrur Barzani'yi ziyaret etti. Görüşmede Irak'taki son gelişmeler, IKBY ve Irak arasında devam eden müzakereler ve sorunların çözüm yolları ele alındı. BM Irak Yardım Misyonu ile bir araya gelen Başbakan, BM'nin Erbil ile Bağdat arasındaki sorunların anayasal temelde çözümünde rol üstlenmesini istedi. Sincar Anlaşması'nın da ele alındığı görüşmede Başbakan, bölgede huzur ve istikrarın sağlanması için gösteriş amaçlı birkaç adımın atılmasının değil, anlaşmanın ciddiyetle uygulanmasının çözüm olacağını kaydetti.⁴⁴

Bağdat'ta milisler tarafından Yeşil Bölge'ye yönelik gerçekleştirilen roket saldırıdan sonra yine ABD Büyükelçisi'nin Bağdat'tan Erbil'e taşınacağı iddiaları kamuoyunda yer aldı. ABD, İran'dan intikam olarak Bağdat'taki Büyükelçiliği kapatma niyetindedir. Bağdat'ın alternatifinin Erbil veya Ayin el-Esed Üssü olacağı aktarıldı.⁴⁵

• Ekonomi

IKBY, ABD dolarının Irak dinarı karşısında değer kazanması nedeniyle pazardaki fiyat artışının önüne geçmek için harekete geçti. IKBY Bakanlar Kurulu, Başbakan Mesrur Barzani başkanlığında toplandı. Toplantı sonrasında hükümet tarafından yayınlanan açıklamada, ilgili bakanlıkların pazardaki fiyat artışının önüne geçmesi kararı alındığı bildirildi. Fiyat artışına bir sınır konulması kararı alındığı kaydedilirken bazı kesimlerin doların değer kazanmasından istifade ederek halkın üstündeki yükü ağırlaştırmak istediğine dikkat çekildi. Irak Merkez Bankası, Irak dinarının 100 ABD dolarına karşılık değerini 119 binden 145 bin dinara düşürmüştü, karar IKBY ve Irak piyasasında büyük tepki yaratmıştı.⁴⁶

IKBY Başbakanı Mesrur Barzani, Erbil ile Bağdat arasındaki müzakerelere BM'nin üçüncü taraf olarak katılması çağırısında bulundu. IKBY Bakanlar Kurulu, Başbakan Mesrur Barzani başkanlığında toplandı. 15 gündür Bağdat'ta müzakereleri sürdüren hükümet heyetinin başkanı olan Başbakan Yardımcısı Kubat Talabani de katıldı. Müzakere heyetinin Iraklı yetkililerle Bağdat'ta çok sayıda görüşme gerçekleştirdiğini kaydeden Başbakan "IKBY, anayasal çerçevede sorunların çözüme kavuşması için bütün yükümlülüklerini yerine getirdi. Talabani, "Maalesef bütçe ve memurların maaşları konusu si-

44 <https://www.rudaw.net/sorani/kurdistan/2212202010>

45 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=7461

46 https://drawmedia.net/page_detail?smart-id=7416

yasi bir baskı aracı olarak kullanılıyor” dedi.⁴⁷ Hem Bağdat hem Erbil açıklamalarına göre, IKBY'nin petrol dışındaki gelirlerinin %50'sini Irak hükûmetine teslim etmesi kabul edildi. Ancak Irak hükûmeti günlük 250 varil petrolün Erbil tarafından teslim edilmesini isterken, IKBY yönetimi 250 varil petrolün geliri Bağdat'a verilmesini kabul edeceği söylenmektedir. Her ne kadar IKBY Yüksek Heyeti'nin Başkanı Kubat Talabani, Bağdat ile anlaşmaya varıldığı açıklamasını yaptıysa⁴⁸ Irak Parlamentosu Gelecek Bloku Üyesi Ahmed Hacı Raşid, şimdiye kadar anlaşma değil sadece 2021 Irak bütçesi ve IKBY'nin payı üzerine mutabakat imzalandığını ve 2021 Irak bütçesinde IKBY payı ile ilgili maddeler kolayca parlamentodan geçmeyeceğini belirtti.⁴⁹ Bunlara rağmen IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, kasım ve aralık aylarının memur maaşının ödenmesinde hâlâ bir tarih belirlenmediğini açıkladı.⁵⁰

• Güvenlik

Nalya Medya Kuruluşu Genel Yönetmeni Avat Ali, 25 Aralık'ta Erbil Havaalanı'nda gözaltına alındı. Erbil Havaalanı, üzerine adliyede 3 dava açıldığı ve Süleymaniye Adliyesi tarafından istenildiği gerekçesi ile İsveç'ten dönen Avat Ali'nin yakalandığı açıklamada bulundu. Altı saat gözaltına alındıktan sonra Avat Ali kefaletle serbest bırakıldı.⁵¹ Konu ile ilgili Gazetecileri Koruma Komitesi (CPJ) açıklamasında, Başbakan Mersur Barzani'den Avat Ali başta olmak üzere yakalanan neredeyse bütün gazetecilerin serbest bırakılması istedi. Ayrıca CPJ, basın özgürlüğü üzerine uygulanan baskıların sonlandırılmasına yönelik çağırıda bulundu.⁵²

IKBY Sözcüsü Cutyar Adil, ABD'den IKBY-Suriye sınırına asker sevk edilmesi yönünde çıkan haberleri doğrulayarak “Sınırların daha iyi korunması ve IKBY'nin savaşı istemediğine dair iyi niyetini göstermek için ABD'den Suriye sınırına güç konuşlandırmasını talep ettik” ifadesini kullandı. Erbil'de gazetecilerin sorularını yanıtlayan Sözcü Cutyar Adil, terör örgütü PKK/YPG ile IKBY Peşmergeleri arasında herhangi bir savaşın çıkmaması için bölgede ABD'den güç konuşlanmasını talep ettiğini öne sürdü. Geçtiğimiz hafta Suriye sınırında bir grup YPG'li terörist, Peşmerge güçlerine saldırmış, Peşmerge de saldırıları geri püskürtmüştü.⁵³ Öte yandan Koalisyon Güçleri Irak-Suriye Özel Operasyonlar Komutanı Gum Wallbouper ile Erbil'de bir araya gelen Başbakan Mesrur Barza-

47 <https://www.peyserpress.com/detail/6937>

48 <https://esta.krd/25603/>

49 <https://mewdamedia.com/articles/12866>

50 <https://mewdamedia.com/articles/12867>

51 <https://nrttv.com/News.aspx?id=38191&MapID=1>

52 <https://mewdamedia.com/articles/12909>

53 <https://www.rudaw.net/turkish/kurdistan/231220205>

ni, “Terörle mücadeleye yoğunlaşmamız için yasal olmayan güçlerin IKBY’den çıkması gerekiyor” dedi.⁵⁴

• Sağlık ve Sosyal Hayat

IKBY’de koronavirüs vakaları azalmaktadır. IKBY’de tespit edilen toplam koronavirüs salgınında (Covid-19) vaka sayısı 102.709’a yükselirken, virüs nedeniyle hayatını kaybeden kişi sayısı 3.366’dır. Virüsü yenerek sağlığına kavuşan kişi sayısı ise 68.781’e ulaştı.⁵⁵

■ KÖRFEZ GÜNDEMİ

• Suudi Arabistan:

Suudi Arabistan Kralı Selman bin Abdülaziz cumartesi günü Körfez İşbirliği Konseyinin (KİK) 5 Ocak tarihinde Riyad da yapılacak 41. Zirvesi için üye ülkelerin liderlerine davet gönderilmesi talimatını verdi.⁵⁶

Google şirketinin, Suudi millî petrol şirketi olan Saudi Aramco ile ortak girişim aracılığıyla bulut teknolojisi hizmetleri sağlayabileceği bir “bulut bölgesi” açacağı duyuruldu. Suudi Arabistan’da bulut teknolojisi hizmetlerinin 2030 yılına kadar 10 milyar dolar değerinde bir pazara ulaşması beklenmektedir.⁵⁷

Suudi Arabistan Veliht Prensi Muhammed bin Selman’ın ABD’de Saad el-Cabri’ye suikast düzenlemekle suçlandığı davada sorumlu tutulmaması için Suudi hükûmeti tarafından ABD yönetiminden Muhammed bin Selman için yasal dokunulmazlık talep edildiği gündeme geldi. Bu kapsamda ABD Dışişleri Bakanlığının, el-Cabri’nin avukatlarına ABD’nin Suudi Arabistan’ın dokunulmazlık talebini kabul edip etmemesi konusunda yasal görüşlerini talep eden bir soru listesi gönderdiği açıklandı. Dokunulmazlık talebinin Muhammed bin Selman’ın taraf olduğu Cemal Kaşıkçı davası gibi diğer davaları da kapsamaması gündemde. Veliht Prensinin ABD’deki en büyük destekçisi olan Donald Trump’ın görev süresi dolmadan önce bu konuyla ilgili atacağı adım beklenmektedir.⁵⁸

Trump yönetiminin Suudi Arabistan’a yaklaşık 500 milyon dolarlık hassas bomba satmayı planladığı gündeme geldi. The Washinton Post’un haberinde bildirilene göre anlaşmanın Suudi Arabistan’da üretilecek 478 milyon dolar değerindeki 7.500 adet “Paveway IV hassas güdümlü bombayı ve 97 milyon dolarlık bir iç güvenlik iletişim sistemini içerdiği

54 <https://www.kurdistan24.net/ckb>

55 <https://esta.krd/26686/>

56 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/saudi-king-calls-gulf-leaders-to-attend-gcc-summit/2089704>

57 <https://www.cnbc.com/2020/12/23/google-aramco-eye-10-billion-cloud-market-in-saudi-arabia.html>

58 <https://www.washingtonpost.com/>

iddia edilmektedir. Bu kapsamda ABD Dışişleri Bakanlığının salı günü satış için kongreyi bilgilendirdiği belirtildi.⁵⁹

Koronavirüs önlemleri kapsamında, Muhammed bin Selman Suudi Arabistan Sağlık Bakanlığı tarafından uygulanan ulusal koronavirüs aşılama planının bir parçası olarak koronavirüs aşısı oldu.⁶⁰

• **Birleşik Arap Emirlikleri (BAE):**

Dubai Emiri Şeyh Muhammed bin Raşid el-Maktum, Dubai'nin 2021 yılı bütçesini onayladı. 57.1 milyar dirhem (15.55 milyar dolar) büyüklüğünde olan 2021 yılı bütçesi bir önceki yıla göre %14 oranında azalmıştır.⁶¹

Toronto Üniversitesi Citizen Lab tarafından hazırlanan bir rapora göre BAE ve Suudi Arabistan'ın elektronik casus yazılım aracı Pegasus'u nasıl kullanarak Katar merkezli Al Jazeera kanalında çalışan 36 gazetecinin bilgilerine izinsiz eriştiği ortaya çıkarıldı. İsrail merkezli teknoloji şirketi olan NSO Group tarafından geliştirilen Pegasus casus yazılımı akıllı telefonların uzaktan kontrol edilmesine imkân sağlamaktadır.⁶²

Bloomberg tarafından yayınlanan özel bir haber Abu Dabi Veliaht Prensi Muhammed bin Zayid ile Lüksemburg merkezli özel bir banka olan Banque Havilland'ın sahibi David Rowland arasındaki özel iş ilişkisine dair önemli bulgular ortaya koydu. Buna göre Muhammed bin Zayid, David Rowland ve eski MI6 çalışanı ve bin Zayid'in danışmanı olan Will Tricks üçlüsü arasındaki ilişki üzerinden, BAE birçok operasyon yürütmüştür. Bunların başında bankanın Kasım 2017 yılında Katar'ın döviz rezervlerini eritmek ve yatırımlarına zarar vermek için koordineli bir saldırı planı hazırladıkları gelmektedir. Bu plana dair hazırlanan sunum Katar'ın bankayı ülkenin istikrarı hakkında yanlış izlenimler yaratmak için BAE destekli yasadışı bir kampanya düzenleyerek ülkeyi 40 milyar dolar zarara uğratmakla suçladığı davanın önemli bir parçasıdır. Her ne kadar banka yetkililerinin planın uygulanmadığını açıklasa da planın Tricks'e gönderilmesinden sonraki haftalar içinde Katar riyalin düşüşe geçtiği kaydedilmiştir. Haberde ayrıca David Rowland'ın Zimbabve'ye AB ve ABD tarafından uygulanan yaptırımlara rağmen BAE'nin Zimbabve'deki yatırımlarının ve iki ülke arasındaki ticaretin geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığı

59 https://www.washingtonpost.com/national-security/trump-administration-saudi-weapons-deal/2020/12/23/657cdc72-4565-11eb-8deb-b948d0931c16_story.html

60 <https://www.reuters.com/article/us-health-coronavirus-saudi/saudi-arabia-crown-prince-receives-first-dose-of-covid-19-vaccine-spa-idUSKBN28Z0VF>

61 <https://www.reuters.com/article/emirates-dubai-budget/update-1-dubai-ruler-approves-15-5-bln-budget-for-2021-as-economic-recovery-seen-idUSL1N2J7043>

62 <https://www.dohanews.co/dozens-of-al-jazeera-journalists-hacked-by-saudi-and-uae/>

iddia edilmektedir. Son olarak dolaylı yollardan Rowland'ın BAE'ye yönelik insan hakları eleştirilerinin zirve yaptığı 2011 yılında İnsan Hakları İzleme Örgütüne (Human Rights Watch) bağışlarda bulunduğu ve örgütün yönetim kuruluna kendisi ile bağlantılı bir isim soktuğuna haberde yer verilmiştir.⁶³

BAE Başkanı Şeyh Halife bin Zayid başkanlığında ve Şeyh Muhammed bin Zayid'in başkan yardımcılığında Mali ve Ekonomik İşler Yüksek Konseyi kuruldu. Bu yeni konseyin Abu Dabi'nin finansal, yatırım, ekonomik ilişkileri ve doğal kaynakların yönetimini denetlemek için kurulduğu duyuruldu. Konsey ayrıca emirliğe ait Mubadala Yatırım Şirketi ve Abu Dabi Ulusal Petrol Şirketi gibi önde gelen şirketlerin stratejileri içinde onay merci olacak. Bu noktada yeni konsey Abu Dabi'nin rekabet gücünü ve ekonomik ve mali sürdürülebilirliğini desteklemeyi amaçlamaktadır.⁶⁴

• **Katar:**

Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed bin Abdurrahman el-Sani, Doha'yı ziyaret eden İtalya Cumhuriyeti Dışişleri Bakanı Luigi Di Maio ile bir araya geldi. Görüşmede iki ülke arasındaki iş birliği ve başta Libya meselesi olmak üzere bölgesel gelişmeler değerlendirildi. Görüşme sonrasında taraflar arasında ikili ilişkileri güçlendirmek amacıyla stratejik diyalog mutabakat zaptı imzalandı.⁶⁵

Körfez Krizi'nin çözümüne yönelik yürütülen diyaloglar kapsamında Katar Dışişleri Bakanı Şeyh Muhammed anlaşmazlığa dâhil olan ülkeleri temsil ettiği için sadece Suudi Arabistan ile müzakerelerin yürütüldüğünü ifade etti. Şeyh Muhammed ayrıca krizin çözüme ulaştırılmasının önünde hiçbir engel olmadığını vurgulayarak KİK içinde yeniden ülkeler arasında güvenin tesis edilmesinin herkesin çıkarına olacağını belirtti.⁶⁶

Katar Sağlık Bakanlığı yaptığı açıklamada koronavirus aşısı olmak isteyen vatandaşları için ücretsiz bir şekilde aşı kampanyasının başlatıldığını duyurdu. Katar, Pfizer ve BioNTech tarafından üretilen aşılar kullanılacak.⁶⁷

63 <https://www.bloomberg.com/news/features/2020-12-21/at-banque-havilland-abu-dhabi-s-crown-prince-was-known-as-the-boss>

64 <https://www.thenationalnews.com/business/economy/new-council-chaired-by-sheikh-khalifa-to-oversee-abu-dhabi-s-economic-and-financial-affairs-1.1135778>

65 <https://www.thepeninsulaqatar.com/article/21/12/2020/Qatar-and-Italy-sign-MoU-on-strategic-dialogue>

66 <https://www.dohanews.co/gcc-reconciliation-talks-only-between-qatar-and-saudi-arabia/>

67 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-begins-coronavirus-vaccination-campaign/2085994>

• Yemen:

Önceki hafta Yemen’de Hadi yönetimi ile BAE destekli Güney Geçiş Konseyi (GGK) arasındaki görüşmeler sonucunda hükûmet kurulmuştu. Bu hafta yeni kurulan hükûmet Riyad’da Cumhurbaşkanı Mansur Hadi’nin önünde yemin etti.⁶⁸ Sonrasında yeni hükûmet üyeleri ve Başbakan Muin Abdulmelik ile bir toplantı yapan Cumhurbaşkanı Hadi yeni hükûmetin çalışmalarını Aden’den yürütmesi için direktifte bulundu.⁶⁹

Diğer taraftan Yemen Enformasyon Bakanlığından bir yetkili BAE’nin Yemen için önemli tesislerden biri olan Bilhaf Limanı’nda askerî üs inşa ettiği ve burada işkence uygulamaları yaptığını iddia etti.⁷⁰

• Kuveyt:

Dışişleri Bakanı Şeyh Dr. Ahmed Nasır, Kuveyt Emiri Şeyh Nevaf’a iletmek üzere Katar Emiri Temim bin Hamed’den mektup teslim aldı.⁷¹ Şeyh Ahmed, Ummanlı mevkidaşı Sayyid Badr bin Hamad ile ikili ilişkiler ve bölgesel-uluslararası meseleler hakkında bir görüşme gerçekleştirdi.⁷²

• Umman:

Umman Dışişleri Bakanı Sayyid Badr bin Hamad, Suudi Arabistan Dışişleri Bakanı Fay-sal bin Farhan ile bir görüşme gerçekleştirdi. Görüşmede iki ülke arasındaki kardeşçe ilişkilerin derinliğine vurgu yapılırken karşılıklı yarar sağlayacak pek çok ortak alanda iş birliğini sürdürmeye dair konuşuldu.⁷³

• Bahreyn:

Hafta içi Bahreyn ile Katar arasında Birleşmiş Millet Güvenlik Konseyine (BMGK) de yansıyan bir kriz yaşandı. Katar, Bahreyn Hava Kuvvetlerine ait 4 jetin kendi hava sahasını ihlal ettiğini BM Genel Sekreteri Antonio Guterres ile BMGK Dönem başkanı Jerry Matjila’ya gönderilen bir mektup aracılığıyla bildirdi.⁷⁴ Bunun üzerine Bahreyn Dışişleri Bakanlığı tarafından bir açıklama yayınlandı ve Katar tarafından ileri sürülen iddiaların gerçek olmadığı ifade edildi. Açıklamada bahsi geçen uçakların askerî tatbikat sırasında Suudi Arabistan hava sahasını kullandığı bildirildi.⁷⁵

68 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemen-hukumeti-riyadda-anayasa-yemini-etti/2089539>

69 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/yemen-cumhurbaskani-yeni-hukumete-calismalarini-adenden-yurutme-talimati-verdi/2089618>

70 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/bae-yemende-iscal-ettigi-dogalgaz-tesisini-askeri-kislaya-ve-iskence-merkezine-cevirdi/2085999>

71 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2948969&Language=en>

72 <https://www.kuna.net.kw/ArticleDetails.aspx?id=2948814&Language=en>

73 <https://timesofoman.com/article/oman-saudi-arabia-discuss-ways-to-sustain-cooperation>

74 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/qatar-informs-un-of-bahraini-jets-airspace-breach/2087487>

75 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/bahrain-rejects-qatar-s-claim-of-airspace-violation/2088101>

Körfez Krizi'nin çözülmesi için son zamanlarda yoğunlaşan diplomatik girişimlerden henüz istenilen sonuç çıkmasa da taraflar çözüme varmak için çağrıda bulunmaya devam ediyor. Bu anlamda Manama Yüksek Savunma Konseyi hafta içi Kral İsa El Halife'nin başkanlığında toplandı. Toplantı sonrası bölgesel anlaşmazlıkların ve krizlerin barışçıl yollarla çözülmesi gerektiği ifadelerine yer verilen bir açıklama yayınlandı.⁷⁶ Ocak ayında gerçekleştirilecek Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) Zirvesi'nin ana gündem maddelerinden birinin bu kriz olması beklenmektedir.

■ KUZAY AFRİKA GÜNDEMİ

• Mısır

Mısır'dan üst düzey hükûmet görevlileri Trablus'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Heyet Ulusal Mutabakat Hükûmeti Başkanı Fayez el-Sarraj ile bir görüşme gerçekleştirdi. Ziyaretin Mısır hükûmetinin 2014 yılından bu yana Trablus'a yaptığı ilk resmî ziyaret olduğu kayda geçildi.⁷⁷ Amerika Birleşik Devletleri Başkanı Donald Trump, sosyal medyada yayınladığı bir videoda kongre tarafından geçirilen yabancı ülkelere yardım karar taslağını eleştirdi. Taslağa ilişkin Trump, Mısır'ı ABD yardımlarını kullanarak Rus silahları aldığını söyleyerek eleştirdi. Tasarıda planlanan Mısır'a yapılacak 1,3 milyar doların neredeyse tamamının Mısır tarafından Rus yapımı silahların alımı için kullanılacağını iddia eden Trump, kongreyi Amerikan halkına gerekli yardımı yapmamakla suçladı.⁷⁸ Mısır El-Ezher Üniversitesi, Müslüman Kardeşler'e üyeliği yasaklayan bir fetva yayımladı. Üniversitenin fetva merkezi, bu grupların bazı metinleri çarpıtmak, bağlamlarından koparmak ve bunları kişisel hedeflere veya çıkarlara ulaşmak için kullandıklarını açıkladı. Bununla birlikte Mısır Başmüftüsü Şevki Allam ise şiddeti kışkırttıkları gerekçesiyle Müslüman Kardeşler'e mensup olmanın dinen yasak olduğunu söyledi. Bu kararın Suudi Arabistan ve Birleşik Arap Emirlikleri fetva makamlarının Müslüman Kardeşler'i terör örgütü olarak tanımasının hemen arkasından gelmesine dikkat çekildi.⁷⁹ Yunanistan Dışişleri Bakanlığı perşembe günü yaptığı açıklamada, Birleşmiş Milletler'in iki ülke arasındaki münhasır ekonomik bölgenin (MEB) sınırlandırılmasına ilişkin Mısır ve Yunanistan anlaşmasını yayınladığını açıkladı. Basın açıklaması yapan Yunanistan Dışişleri Bakanlığı Birleşmiş Milletler Sekreterliği Hukuk İşleri Bürosunun BM'nin resmî internet sitesinde Yunanistan ile Mısır arasındaki münhasır ekonomik bölgenin sınırlandırılmasına ilişkin

76 <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/23/bahrain-calls-for-an-end-to-gulf-dispute-ahead-of-regional-summit>

77 <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/egyptian-delegation-visits-tripoli-for-libya-talks/2090247>

78 <https://www.middleeastmonitor.com/20201223-trump-slams-us-1-3bn-in-military-aid-due-to-egypt/>

79 <https://www.middleeastmonitor.com/20201223-egypts-al-azhars-fatwa-bans-membership-to-the-muslim-brotherhood/>

anlaşmayı yayımladığını duyurdu. Ankara, anlaşmanın geçersiz olduğunu dile getirdi. Bu olaydan önce Kasım 2019'da Türkiye ve Ulusal Mutabakat Hükûmeti Akdeniz'le ilgili bir anlaşma imzalamıştı.⁸⁰

• Libya

Bu salı Türkiye Büyük Millet Meclisi Libya'daki askerinin varlığının 18 ay uzatılmasına ilişkin tezkereyi kabul etti.⁸¹ Yine salı günü Libya İçişleri Bakanı Fethi Başağa, İtalya'nın Libya Büyükelçisi Giuseppe Buccino'yu ağırladı. İkili, ülkeleri arasındaki özellikle güvenlik alanında, iş birliği olasılıklarını değerlendirdi.⁸² Hafta başında BM Sözcüsü tarafından yapılan açıklamada, daha önce BM Libya Temsilcisi olarak atanmasına karar verilen Bulgar asıllı diplomat Nickolay Mladenov'ın "özel ve ailevi" sebepler neticesinde görevi üstlenemeyeceği bildirildi.⁸³ Hafter bu hafta, Libya'da BM tarafından tanınan Ulusal Mutabakat Hükûmetince yapılan anlaşma gereği Libya'da bulunan Türk Kuvvetlerini "sömürgeci" olarak tanımlayarak destekçilerine Türk askerini Libya'dan "kovmak" için çağrıda bulundu.⁸⁴ Cumartesi ise Savunma Bakanı Hulusi Akar Libya'da, özellikle Türk birliklerine bir ziyarette bulundu. Akar'ın Libya Ulusal Mutabakat Hükûmeti Bakanları ile de görüştüğü bilinmektedir.⁸⁵ Ayrıca, BM Libya Destek Misyonu'nun yaptığı açıklamaya göre cuma günü Libya'daki taraflar arasında daha önce yapılan anlaşma uyarınca ilk tutuklu takası gerçekleşmiştir.⁸⁶ Cumartesi günü Mısır İstihbarat Başkanı Abbas Kâmil ve Hafter ile Akile Salih arasında bir toplantı düzenlendiği bilinmektedir. Kamil'in Bengazi'ye yaptığı ziyaretin Ortak Askerî Komitesinin toplantı ve kararlarına Mısır'ın çaba ve desteğini de içerdiği açıklanmıştır.⁸⁷ Son olarak, Rusya Dışişleri Bakanlığı Sözcüsü Maria Zaharova, Lavrov'un 30 Aralık'ta Libyalı mevkidaşı Muhammed Tahir Siyala'yı Moskova'da ağırlayacağını açıklamıştır.⁸⁸

80 <https://sputniknews.com/world/202012241081559863-un-publishes-greece-egypt-maritime-deal-disputed-by-turkey-athens-says/>

81 <https://www.aa.com.tr/en/politics/turkish-parliament-approves-libya-troops-motion/2085512>

82 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/libya-and-italy-discuss-cooperation-field-security>

83 <https://www.euractiv.com/section/global-europe/news/nickolay-mladenov-unable-to-take-up-role-as-un-libya-envoy/>

84 <https://www.middleeasteye.net/news/libya-khalifa-haftar-urges-his-forces-drive-out-turkish-soldiers>

85 <https://www.yenisafak.com/en/news/turkish-defense-chief-embarks-on-visit-to-libya-3557451>

86 <https://www.aljazeera.com/news/2020/12/26/libyas-warring-sides-begin-prisoner-exchange-as-part-of-deal>

87 <https://www.middleeastmonitor.com/20201221-egypt-intelligence-chief-meets-haftar-in-libya/>

88 <https://www.libyaobserver.ly/inbrief/libyan-and-russian-foreign-ministers-meet-moscow-30-december>

• Tunus

Tunus geçtiğimiz günlerde Fas'ın İsrail ile normalleşmeye gitmesinin ardından bu hafta, İsrail ile ilişkilerini normalleştirmeye yanaşmayacağını altını çizdi. Dışişleri Bakanı salı günü yaptığı açıklamada, Tunus'un İsrail ile diplomatik ilişkiler kurmaya sıcak bakmadığını ve uluslararası gelişmelerin bu durumu etkilemeyeceğini belirtti.⁸⁹ Tunus Savunma Bakanlığı Sözcüsü, Sahil Güvenliğin perşembe günü teknelerinin alabora olması üzerine 20 göçmenin cansız bedenine ulaştığını açıkladı. Sözcü Muhammed Zekri ayrıca 5 göçmenin hayatının kurtulduğunu da belirtmiştir.⁹⁰ Bu hafta, Tunus'un görevden alınan eski Çevre ve Yerel İşler Bakanı Mustafa el-Arvi tutuklandı. El-Arvi'yle birlikte toplam sekiz kişinin tutuklanması ise İtalyan bir yük gemisindeki zehirli atıklara yönelik soruşturma sonucunda gerçekleşti.⁹¹ Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanı İsmail Demir yaptığı açıklamada Ankara'nın Tunus'a 150 milyon dolar değerinde teçhizat ihracatı gerçekleştiğini duyurdu. Demir, ekipmanların Tunus güvenlik güçleri için olduğunu belirtirken Tunuslu yetkililerle savunma sanayiinde iş birliği üzerinde video konferans yoluyla toplantıların yapıldığını kaydetmiştir.⁹² Son olarak, Tunus Cumhurbaşkanı Kays Said ülkesinin terörle mücadelesine dair bazı açıklamalarda bulundu. Said Ordu Yüksek Konseyine başkanlık ettiği toplantıda "Tunus'ta hainlere yer olmadığını" terör suikastlarının korkutmayacağını ve terör girişimlerine Tunus güçleri tarafından karşı konacağını vurguladı.⁹³

• Cezayir

Cumhurbaşkanı Abdelmecid Tebbun'un yaptığı açıklamaya göre Cezayir 2021 Ocak ayında koronavirüs aşılmasına başlayacaktır. Cumhurbaşkanı Tebbun sosyal medya üzerinden yaptığı duyuruda, Başbakan Abdülaziz Cerrad'ı bilim komisyonu ile ortak bir çalışma yürüterek en iyi aşıyı seçmesi için görevlendirdiğini bildirmiştir.⁹⁴ Fas Başbakanı Saadeddin Osmani hafta başında "Cezayirlilerin hazır olduğu takdirde Fas'ın sınır sorununu bitirmeye" hazır beklediğini belirtti. Osmani, Kerkerat bölgesinde yaşanan gelişmelerin ve Batı Sahra meselesinin Cezayir'i rahatsız etmemesi gerektiğinin üzerinde durdu.⁹⁵ Öte yandan, Cezayir'deki Barış Toplumu Hareketi Başkanı Abdurrezzak Mukri sosyal med-

89 <http://english.ahram.org.eg/NewsContent/2/8/397423/World/Region/Tunisia-says-it-does-not-intend-to-normalize-relat.aspx>

90 <https://nation.africa/kenya/news/africa/bodies-of-20-migrants-retrieved-off-tunisia-3238866>

91 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunusta-gorevden-alinan-eski-cevre-bakani-tutuklandi/2085189>
<https://www.middleeastmonitor.com/20201222-tunisia-sacked-minister-of-environment-arrested-in-italy-waste-case/>

92 <https://www.aa.com.tr/tr/ekonomi/savunma-sanayii-baskani-demir-5-firmamiz-tunusa-150-milyon-dolarlik-ihracat-yapti/2087441>

93 <https://www.aa.com.tr/tr/dunya/tunus-cumhurbaskani-said-tunus-ordusu-kargasa-ve-terorle-mucadeleye-muktedir/2084572>

94 <https://asianlite.com/news/africa-news/algeria-to-begin-vaccination-from-january/>

95 <https://www.middleeastmonitor.com/20201221-morocco-is-always-ready-to-open-border-with-algeria/>

yada yaptığı bir paylaşımında Fas'ın Adalet ve Kalkınma Partisini "Siyonist" ve Başbakan Saaddettin Osmani'yi de İsrail ile normalleşmesi üzerine "hain" olarak tanımlamıştır.⁹⁶ Cezayir Ulusal Halk Meclisi Başkanı Süleyman Şinnin ise hafta içi yaptığı açıklamada, ülkesinin Batı Sahra meselesindeki duruşunda istikrarlı olduğunun altını bir kez daha çizerek Sahra halkının BM koşullarınca ve insan hakları çerçevesinde "kendi kaderini çizmesi" gerektiğini vurgulamıştır.⁹⁷ Son olarak, Cezayir İnsan Hakları Savunma Birliği (LADDH) hükûmete Sahra Altı'ndan gelen kitle göçünü durdurması gerektiği yönünde çağırıda bulunmuştur. Bir önceki hafta sonu yayınlanan bildiriye göre, birlik hükûmetten göçmenlerin kabulü için "insan hakları çerçevesinde yasal bir çerçeve ve mekanizma oluşturmasını" talep etmiştir.⁹⁸

• Fas

Fas-İsrail ilişkilerinin "normalleşmesine" bir işaret olarak Fas ve İsrail arasında doğrudan ilk ticari uçuş gerçekleşti. ABD Başkanı Donald Trump'ın damadı ve danışmanı Jared Kushner ve İsrail Ulusal Güvenlik Danışmanı ve Ulusal Güvenlik Genelkurmay Başkanı Meir Ben Şabbat içerisinde olduğu bir heyet Ben Gurion Havaalanı'ndan Fas'a ilk uçuşu gerçekleştirdi. Ardından Kushner ve Şabbat, Fas Kralı 5. Muhammed ile bir araya geldi. Fas Kraliyet Sarayı yapılan görüşmenin ardından yaptığı açıklamada ABD'nin aracılık ettiği anlaşmanın bölgesel barış ve istikrar lehine büyük bir gelişme olduğunu dile getirirken Filistin-İsrail sorunun da iki devletli bir çözümü benimsediklerini ve Fas'taki Yahudi cemaatiyle yakın bağlarının olduğunu vurguladı. Fas Dışişleri Bakanı, İsrail televizyonuna yaptığı açıklamada İsrail ile normalleşme sürecinin 2018 yılında başladığını belirtti ve bu süreçte Fas Kralı 5. Muhammed çok önemli rol oynadığını söyledi. Ayrıca Fas'ın iktidar partisi Adalet ve Kalkınma Partisi yaptığı açıklamada İsrail ile normalleşme anlaşması konusunda Başbakan Saad-Eddine El Othmani'ye destek verdi. Açıklamada, Fas'ın Sahra bölgesi üzerindeki egemenliğini güçlendirmek için attığı adımlar ve ülkenin Filistin meselesine karşı değişmez yaklaşımı konusunda Fas Kralı VI. Muhammed'in arkasında durmanın önemli olduğu vurgulandı. Fas 2020'de BAE, Bahreyn ve Sudan'dan sonra İsrail ile ilişkileri normalleştiren dördüncü Arap ülkesi oldu.⁹⁹

⁹⁶ <https://www.middleeastmonitor.com/20201224-algeria-islamic-party-morocco-pm-a-traitor-after-normalising-with-israel/>

⁹⁷ <https://www.middleeastmonitor.com/20201224-speaker-of-algerian-parliament-our-stance-on-western-sahara-is-not-subject-to-revision-or-negotiation/>

⁹⁸ <https://english.aawsat.com/home/article/2693411/rights-organization-requests-algerian-government-halt-mass-deportation-migrants>

⁹⁹ <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/israel-launches-1st-direct-flight-with-morocco/2084882>
<https://uk.reuters.com/article/uk-morocco-israel-usa/israeli-envoys-fly-to-morocco-to-see-king-firm-up-u-s-brokered-ties-idUKKBN28W0S6>
<https://www.middleeastmonitor.com/20201225-morocco-foreign-minister-normalisation-talks-with-israel-started-in-2018/>
<https://www.aa.com.tr/en/africa/morocco-ruling-party-okays-israel-normalization-deal/2088011>

ENERJİ GÜNDEMİ

• Dünya Geneli

Suudi Arabistan Petrol Bakanı Abdülaziz Bin Salman ve Rusya Enerji Bakanı Aleksandr Novak'ın, Suudi Arabistan ziyareti sırasında yaptığı ortak basın toplantısında, OPEC+ grubunun 1 Ocak 2021'de bir sonraki aşamasına girecek olan OPEC+ anlaşmasının Nisan 2022'ye kadar uzatılabileceği belirtildi.^{100, 101, 102}

Güney Kore gümrük verilerine göre, Güney Kore'nin ABD'den ham petrol ithalatının bir önceki yıla kıyasla kasım ayında neredeyse yarı yarıya azaldığı ve yerel rafinerilerin Suudi Arabistan'dan yapılan sevkiyatları arttırdığı açıklandı. Kasım ayında bir önceki aya göre %49,3 düşüşle ABD'den 6.1 milyon varil ham petrol ithalatı gerçekleştirildiği açıklandı. Suudi Arabistan'dan ise %2,1'lik artışla 24,41 milyon varile yükseldiği bildirildi. Bunun yanı sıra, Suudi ham petrolünün ABD ham petrolüne oranla yaklaşık olarak 10 milyar USD daha ucuza satın alındığı ve Ortadoğu tedarikçilerinin pazar payının %69'a yükseltildiği belirtildi.¹⁰³

Rusya Enerji Bakanı Novak yaptığı açıklamada, Rusya'nın varil başına 45 ile 55 USD arasındaki petrol fiyatının, petrol üretimini iyileştirmeye izin verecek en uygun seviye olarak gördüğünü bildirdi. Ayrıca, OPEC+'nın ocak ayındaki günde 500 bin varil üretimi arttırmasına ek olarak, şubat ayında da günde 500 bin varil üretim arttırabileceklerini açıkladı.¹⁰⁴

Çin, PetroChina Şirketi Sincan Uygur Özerk Bölgesi'nde bulunan Junggar havzasında 109 milyar metreküplük doğal gaz rezervinin bulunduğunu açıkladı.¹⁰⁵

Bulgaristan ise yaptığı açıklamada, Azerbaycan'dan doğal gaz almaya başlayacağını bildirdi. Azerbaycan'ın devlet petrol şirketi SOCAR ile imzalanan sözleşmeye göre, Şah Deniz 2 Sahası'ndan 25 yıl süreyle Bulgaristan'a yılda 1 milyar metreküp doğal gaz gönderilmesi planlanmaktadır. Ayrıca Bulgaristan'ın bu gazı, Türkiye üzerinden beslenen Trans Adriyatik Boru Hattı'nın (TAP) Yunan doğal gaz iletim sistemine bağlayan olası geçici bir dağıtım noktası sayesinde Yunanistan üzerinden temin edeceği bildirildi.¹⁰⁶

¹⁰⁰ http://www.energyintel.com/pages/eig_article.aspx?DocID=1093055

¹⁰¹ <https://www.hellenicshippingnews.com/saudi-and-russia-show-united-front-on-opec-strategy-as-novak-visits-riyadh/>

¹⁰² <https://www.hellenicshippingnews.com/saudi-and-russia-show-united-front-on-opec-strategy-as-novak-visits-riyadh/>

¹⁰³ <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/122120-s-korea-data-nov-crude-imports-from-us-fall-saudi-oil-shipments-extend-uptrend>

¹⁰⁴ https://www.argaam.com/en/article/articledetail/id/1431077?utm_source=ArgaamSM&utm_medium=twitter

¹⁰⁵ <https://www.ntv.com.tr/dunya/cin-100-milyar-metrekupun-uzerinde-dogalgaz-rezervi-buldu,OkaqT2CRLEiZGH-6bnWT5A>

¹⁰⁶ https://www.azernews.az/oil_and_gas/174202.html

• Ortadoğu

Eni ve Mısır Genel Petrol Şirketi (EGPC) yaptığı açıklamada, Mısır'ın Batı Çölü'ndeki Me-leiha Sahası'nda yeni bir petrol sahası keşfini gerçekleştirdiğini bildirdi. Gerçekleşen keşif ile brüt üretimine günde 10 bin varil petrol eklenmesi beklendiği bildirildi.^{114,115}

Mısırlı yetkililer tarafından, Kuzey Sina Yarımadası'nda bulunan doğal gaz boru hattında bir patlama olduğu ve patlama sonrası yangın çıktığı bildirildi. Ayrıca patlamayı üstlenen bir grup olmadığı da açıklandı.¹¹⁶

İran Enerji Bakanlığı haber sitesi Paven'e göre, Tahran ve Gilan eyaletlerinde 22 milyon USD değerinde elektrik ve su ile ilgili olmak üzere 28 farklı enerji projesi gerçekleştirileceği açıklandı. Bu projeler sayesinde şebeke modifikasyonu ve optimizasyonun yanı sıra küçük ölçekli elektrik santrallerinin kurulacağı bildirildi.¹¹⁷

İran ve Azerbaycan yetkilileri tarafından, enerji iş birliği görüşmesinde, elektrik alanında iş birliğini ele aldıkları bildirildi. Ayrıca Azerbaycan, İran ve Türkiye arasında elektrik ticareti konusunda iş birliği yapılması gerektiği ve Azerbaycan, İran ve Rusya'nın enerji sistemlerinin birbirine bağlanması üzerine çalışmalar gerçekleştireceği vurgulandı.¹¹⁸

İran Petrol Bakanı, İran'ın Rus petrol şirketlerinin yatırımlarıyla ilgilendiğini, bu sayede Rusya ile yaptırımların etkisini dengelemek için enerji alanındaki iş birliğini artırmayı planladığını açıkladı.¹¹⁹

İran Ticaret Odası, Sanayi, Madenler ve Tarım İhracat Komisyonu Irak'ın elektrik sektöründeki potansiyel ve yatırım fırsatlarına rağmen İran'ın potansiyel fırsatları kaybetmesini önlemek için tedbir alınmadığını açıkladı. İran ve Irak, 2018'de enerji iş birliğini artırmak ve Arap ülkelerinin enerji altyapısını yenilemek için bir mutabakat zaptı imzalanmasına rağmen Türk firmalarının, Irak'ın eski olan elektrik altyapısını geliştirmek için 20 milyar USD anlaşma yapmaya çalışması yüzünden İran'ın Irak elektrik piyasasındaki yerini kaybetmekte olduğunu bildirdi.¹²⁰

Irak Elektrik Bakanlığı sözcüsü, İran'dan ithal edilen ve elektrik üretiminde kullanılan doğal gaz için çok yüksek miktarda ödeme yapıldığını açıkladı. Bunun yerine, petrol üretiminin bir yan ürünü olan (Flaring Gas) doğal gazı yakma politikasını değiştirmeleri ge-

114 <https://www.energymixreport.com/eni-makes-crude-oil-discovery-in-egypts-western-desert/>

115 <https://www.hartenergy.com/news/eni-makes-oil-discovery-egypts-western-desert-191557>

116 https://www.washingtonpost.com/world/middle_east/explosion-hits-gas-pipeline-in-egypts-sinai-no-casualties/2020/12/25/48e16dd6-4690-11eb-ac2a-3ac0f2b8ceeb_story.html

117 <https://financialtribune.com/articles/energy/106684/power-and-water-supply-expands-in-tehran-gilan>

118 <http://abc.az/en/news/64260>

119 <https://www.reuters.com/article/us-russia-iran-investment-idUSKBN28V2EJ>

120 <https://financialtribune.com/articles/energy/106665/iran-losing-iraqi-power-market-to-rivals>

rektiği ve yerine yerel gaza yönelmesi gerektiğini açıkladı. Üretilen doğal gaz sayesinde elektrik üretiminde kullanılan gazın fiyatının 8 kat azalacağını açıkladı.¹²¹

Libya Ulusal Petrol Şirketi (NOC), Libya'nın Sirte Petrol ve Gaz Üretim ve İşleme Şirketi'nin ham petrol üretiminin günde 100 bin varil üzerinde çıkararak, Ocak 2020'den beri iki katlandığını açıkladı. NOC ayrıca, Sirte Oil and Gas'ın üretkenliğini desteklemek ve 24 petrol kuyusu üzerinde çalışmayı arttırmak için bir program yürüttüğünü bildirdi. Bunun yanı sıra, yabancı petrol ve gaz şirketlerinin de Libya'nın petrol sektöründeki yatırımlarını arttırması yönünde çalışmalarının olduğu belirtilerek Fransız TOTAL firmasının kasım ayında yatırımları arttıracağı yönündeki açıklaması buna örnek gösterildi.^{122 123}

Irak ve Ürdün Ulusal Elektrik Enerjisi Şirketi (NEPCO) arasında elektrik şebekesinin yapım ihalesine yönelik hazırlıkların sürdüğü açıklandı. Bu anlaşmanın bir parçası olarak, Irak'ın Mısır ile elektrik bağlantısının önümüzdeki üç yıl içinde tamamlanması planlandığı bildirildi.¹²⁴

IKBY Başbakan Yardımcısı, Irak Merkezî Hükûmeti ile 2021'in federal bütçesi konusunda anlaşmaya varıldığını açıkladı. Irak Merkezî Hükûmeti, 103 milyar USD'lik bütçeyi onayladıktan sonra, IKBY'nin günde 250 bin varil petrol ihraç etmesini ve merkezî hükûmetin günde 3.25 milyon varil petrol ihraç etmesini öngördüğünü bildirdi.¹²⁵

Irak Petrol Dağıtım İşleri Bakan Yardımcısı, Irak'ın güney limanlarından ham petrol ihraçat kapasitesini mevcut günde 3.5 milyon varilden 6 milyon varile çıkarmayı hedeflediklerini ve artan kapasitenin 2023'ten sonra yapılmasının hedeflendiğini açıkladı. Ayrıca, planlamanın 24 depolama tankı inşa etmeyi içerdiğini de bildirdi.¹²⁶

İranlı ve Ermenistanlı yetkililer arasında yapılan görüşmede, iki taraf arasında uzun vadeli enerji alanındaki iş birliğinin genişletilmesi konusunda bir anlaşma yapıldığı açıklandı. Ayrıca, gaz ihracatı ve elektrik karşılığı gaz takası gibi bazı teknik konularda ilerleme kaydedildiği ve uzun vadeli bir sözleşme yapılacağı bildirildi.¹²⁷

BAE merkezli Dana Gas, Mart 2020'den beri üretimin olmadığı IKBY'de bulunan Khor Mor Sahası'ndan, yapılan üretimin rekor seviyelere ulaştığını ve bölgedeki gaz genişlet-

121 <https://oilprice.com/Latest-Energy-News/World-News/Iraqs-Flaring-Policy-Is-Broken.html>

122 <https://oilprice.com/Energy/General/Libya-Oil-Production-Rises-Further.html>

123 <https://www.libyaherald.com/2020/12/21/sirte-oil-production-surpasses-100k-barrels-per-day-for-the-first-time/>

124 <https://oilprice.com/Energy/General/A-Controversial-New-Power-Grid-Divides-The-Middle-East.html>

125 <https://www.reuters.com/article/iraq-budget-int/iraqs-cabinet-approves-2021-draft-budget-of-103-billion-idUSKBN28V2G8>

126 <https://www.reuters.com/article/iraq-oil/iraq-aims-to-boost-southern-ports-crude-export-capacity-idUKD5N2FS02Q>

127 <https://www.tehrantimes.com/news/456210/Iran-Armenia-agree-to-expand-long-term-energy-co-op>

me projesini yeniden başlattığını açıkladı. Yapılan açıklamada sahanın Aralık 2020 itibarıyla bir önceki döneme göre %8 artışla günde 430 fit küpe bildirildi.^{128 129 130}

BAE ait Abu Dhabi National Oil Co (ADNOC), 2030 yılına kadar petrol üretim kapasitesini %25 artırarak günde 5 milyon varile çıkarmak için İtalyan Eni ve Taylandlı PTTEP'ye arama imtiyazı verdiğini açıkladı. Eni ve PTTEP'nin, ticari keşifleri geliştirmek için bir üretim imtiyazına sahip olacağı bildirildi.^{131 132}

BAE'nin, günde 25 bin varil üretim gerçekleştirmesi planlanan düşük kükürtlü akaryakıt üretecek Fujairah Limanı'nın dördüncü rafinerisinin, 2021'de faaliyete geçmesinin planlandığı açıklandı. Bu sayede Murban ham petrolünün, 2021'de artan ticaret kapasitesi ile birlikte daha da artmasının beklendiği bildirildi.¹³³

Cezayir Enerji Bakanı, Cezayir'in 2020'deki petrol ve gaz üretiminin Covid-19 ve talepte yaşanan büyük düşüşler nedeni ile 2019'a göre %8 düşüşle 143 milyon ton petrol eşdeğeri olarak gerçekleştiğini, bu yüzden, hidrokarbon gelirinin 2020'de üçte bir düşüşle 22 milyar USD olduğunu bildirdi.¹³⁴

Husi milisler, petrol tankerlerinin Yemen'deki Al-Hudaydah Limanı'na ulaşmasının engellenmesi üzerine Kızıldeniz'deki Suudi limanlarını bombalamakla tehdit etti.

Suudi Arabistan'ın devlete ait televizyon kanalına göre, Yemen'deki Husiler tarafından yerleştirilen bir deniz mayınının Güney Kızıldeniz'de bir kargo gemisini hedef aldığı açıklandı. Ortadoğu'da devriye gezen ABD Donanmasının 5. Filosu ve Birleşik Krallık Deniz Ticareti Operasyonları olay hakkında herhangi bir açıklama yapmadı.^{135 136}

128 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/podcasts/crude/122120-biden-energy-policy-first-100-days>

129 <https://www.argusmedia.com/en/news/2170774-iraqs-krq-looks-to-accelerate-oil-debt-repayments>

130 <https://www.iraq-businessnews.com/2020/12/21/khor-mor-gas-plant-reaches-record-production/>

131 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/122120-adnoc-awards-eni-pttep-concession-amid-plans-to-hit-5-mil-bd-capacity-by-2030>

132 <https://pubs.spe.org/en/jpt/jpt-article-detail/?art=8005>

133 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/oil/122220-refinery-news-roundup-fujairah-to-get-fourth-refinery-in-2021>

134 <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/natural-gas/122020-algerias-2020-hydrocarbons-production-to-shrink-8-year-on-year-energy-minister#:~:text=Dubai-,Algeria's%202020%20hydrocarbons%20production%20to%20shrink%208,-on-year%3A%20energy%20minister&text=Dubai%20-%20Algeria's%20oil%20and%20gas,minister%20Abdelmadjid%20Attar%20said%20Dec>

135 <https://abcnews.go.com/International/wireStory/saudi-tv-houthi-sea-mine-strikes-cargo-ship-74909657>

136 <https://www.republicworld.com/world-news/middle-east/saudi-tv-houthi-sea-mine-strikes-cargo-ship-in-red-sea.html>

RUS BASININDA ORTADOĞU GÜNDEMİ (21-27 ARALIK 2020)

• İran Savaşçılarını Suriye'den Afganistan'a Nakletmeye Hazır

İran Dışişleri Bakanı Muhammed Cevad Zarif'in Kabil'deki televizyonlardan birinde yaptığı röportajda Afgan hükûmetine "Fatimiyyun milislerini Afganistan'da teröristlere karşı kullanabiliriz" teklifinde bulunması Rusya basınında geniş yer buldu. "Nezavismaya" gazetesinin 21 Aralık sayısında Andrey Sarenko'nun "İran Savaşçılarını Suriye'den Afganistan'a Nakletmeye Hazır" başlıklı makalede Cevad Zarif'in teklifi "Tahran yönetimi, İslam Devrim Muhafızları Ordusunun kontrolünde bulunan silahlı oluşumları Afgan topraklarında yasal olarak konuşlandırmaya çalışıyor" [olarak değerlendirildi](#). Yazara göre "İran yönetiminin bizzat kimi terörist olarak gördüğü belli değil. Resmî olarak Taliban hareketi Tahran'ın 'kara listesinde' bulunurken pratikte Devrim Muhafızları aktif şekilde Taliban ile temaslarını sürdürmeye devam etmektedir. Bu bağlamda soru hâlâ cevapsız, Fatimiyyun savaşçıları Taliban militanları ile savaşacak mı yoksa sadece IŞİD'i mi düşman olarak görüyorlar?"

Ayrıca makalede, İran Dışişleri Bakanı'nın teklifi konusunda yerel halkın sosyal medyadaki tutumuna da değinilmiştir. Başta Şii Hazaralar olmak üzere bir kısım, Afgan topraklarında Fatimiyyun milislerinin teröristlerle mücadelede en iyi seçenek olarak değerlendirirken teklifi "Truva atı" olarak nitelendiren bazı Afganlar, İran'ın Afganistan'a askerî müdahalesi sonucunda ülkenin batı illerinin Tahran'ın kontrolüne geçebileceğini ifade etmektedir. Sarenko, Afgan yönetiminin söz konusu teklifle ilgili tutumuna dikkat çekerek henüz net bir yorumun yapılmadığını vurgulamış: "Afganistan hükûmeti, Tahran ile çeşitli alanlarda ortaklıklar geliştirmeyi hedeflemesine rağmen yabancı bir devletin kontrolündeki binlerce silahlı militanın topraklarına girerek ülke içinde etnik-mezhepsel ve siyasi gerilimleri kışkırtmasına izin vermesi imkânsız gözükmektedir" yorumunu yapmıştır. Uzmana göre Kabil, büyük olasılıkla söz konusu teklifi ya görmezden gelmeyi tercih edecek ya da hassas bir şekilde reddedecektir.

• Afganlar Arası Görüşmeler Doha'da Çöktü

Rusya basınında yer alan konulardan biri Afganlar arası doğrudan barış müzakereleri ile ilgili idi. "Komersant.ru" gazetesinin 22 Aralık sayısında yayınlanan "Afganlar Arası Görüşmeler Doha'da Çöktü" [başlıklı makalede](#) Doha'da 5 Ocak'a kadar askıya alınan Afganlar arası görüşmelerin bir dahaki sefere Katar'ın başkentinde yapılma ihtimalinin düşük olduğu vurgulandı. Uzman görüşlerine dayanan makalede Kabil'in, Taliban'a yeni

tavizler verme niyetinde olmadığı ve diyalogun Kandahar'a taşınması talebinde bulunduğu ifade edildi. Yazıya göre, görüşmelerdeki kesintiden ve ABD Başkanı Donald Trump'ın yakında görev süresinin dolmasından yararlanmaya çalışan Pakistan, Washington'un arkasında gizli bir ittifak oluşturarak Taliban'ı iktidara geri getirmeye çalışmaktadır. Konu ile ilgili görüşlerini paylaşan Rusya Siyaset Bilimcileri Derneği Analitik Merkezi Direktörü Andrey Serenko, Pakistan'ın Afganistan'da Taliban rejiminin 1990'ların sonlarına göre biraz daha hafif bir biçimde kurulması isteğinde bulunduğunu ve bu nedenle Doha görüşmelerini Taliban'ın gelecekteki iktidara dönüşünde bir kilometre taşı olarak gördüğünü belirtti. Analiste göre İslamabad, müzakerelerin gidişatını Taliban aracılığıyla kontrol etme fırsatından vazgeçmeyecektir. Bu nedenle görüşmelerin Kandahar'a taşınması, Pakistanlı operatörlerin Taliban müzakerecileriyle gizli iletişim kurmalarını zorlaştıracaktır.

Taliban liderleri ve ailelerinin yıllardır Pakistan'ın Ketta ve diğer şehirlerinde kalıcı olarak ikamet ettiklerine, hatta Taliban Müzakere Heyeti üyelerinin Pakistan vatandaşı olduklarına dikkat çeken Rus analist, Doha'da yürütülen barış görüşmelerinin "Afganlar arası" ifadesiyle algılanmasını doğru bulmadığını vurgulamaktadır. Yazara göre Taliban temsilcilerinin, kurulan diyalogda bağımsız olmadıkları gerekçesiyle Afganlar arası görüşmenin etkilerinin olumsuz olduğu belirtilmektedir. Afganistan'daki hibrit savaşı sona erdirmek için "Afganlar arası diyalog" taklidi yerine tam teşekküllü Afgan-Pakistan müzakereleri başlatılmalıdır.

• **İsrail'in Esad Düşmanlarına Müdahale Etmesi Tavsiye Ediliyor**

Rusya'nın "Nezavismaya" gazetesinin 22 Aralık sayısında uzman görüşlerine dayanan "İsrail'in Esad Düşmanlarına Müdahale Etmesi Tavsiye Ediliyor" başlıklı değerlendirme paylaşıldı. Makalenin yazarı olan uluslararası ilişkiler analisti İgor Subotin, Tel Aviv Üniversitesi Ulusal Güvenlik Araştırmaları Enstitüsünün (INSS) yazarlarının hazırladıkları rapora dikkat çekerek İsrail'e, Suriye'nin güney vilayetlerine yönelik politikasını gözden geçirmesi ve yerel halkla yakın etkileşim fikrine geri dönmesi önerilmektedir [yorumunu yaptı](#). Subotin'e göre INSS yazarları, geçtiğimiz yıllarda İsrail'in sınırları yakınında "İran cephesinin kurulmasını" engellemekte başarısız olduğunu ifade etmişlerdi. Ayrıca, Güney Suriye'ye yönelik stratejinin revize edilmesi konusunda Yahudi devletine Rusya ile anlaşması gerektiği de vurgulanmıştı. Makalede, INSS uzmanlarının İsrail yönetimine Şam'ın ve müttefiki Tahran'ın "zayıflığından yararlanarak" Suriye'nin güneyindeki politikasını hızlandırması için bazı tavsiyelerde buldukları kaydedilmektedir. İsrail Savunma Kuvvetleri, komşu devletin topraklarını İran yanlısı unsurlardan sadece temizlemekle kalmamalı; aynı zamanda yerel güçleri kuvvetlendirerek İsrail yönetiminin, Şam'a muhalif olan yerel topluluklarla temas kurması da gerekmektedir.

Yazıda, Suriye yetkililerinin Suriye Arap Ordusunun oluşumunda İran'ın varlığını ve Tahran'a sadık unsurların entegrasyonunu açıkça reddettikleri vurgulanmış; Suriye Arap Cumhuriyeti'nin Moskova Büyükelçisi Riyad Haddad'ın "Nezavismaya" gazetesine yolladığı mektuba atıfta bulunarak İran ve onun Şii yandaşlarının güneydeki etkisine dair anlatı, sadece İsrail propagandasının bir ürünü olarak yorumlanmıştır.

Makalede görüşlerine başvurulmuş Rusya Uluslararası İlişkiler Konseyi Uzmanı Kirill Semyonov, Suriye'nin güneyindeki çatışma sorunlarının henüz çözülmediğini belirtmektedir. "Tehlike hâlâ aynıdır: Suriye Arap Ordusunun güçlerini örtbas eden ve İsrail'e saldırma planlarını saklamayan, İran'ın gözetimindeki Şii cihatçıların İsrail sınırı yakınlığında ortaya çıkması. Bu, Suriye Arap Ordusunun tüm birimlerini ve tesislerini kesinlikle İsrail silahlı kuvvetleri için hedef hâline getirmektedir. Ayrıca Suriyeli sivil nüfusla ilgili de ayrı sorun ortaya çıkmaktadır. Esad rejimi uzlaşmış bölgeler üzerindeki kontrolünü sağlamlaştırmaya çalışırken Güney'deki hoşnutsuzluk da artmaktadır" ifadeleri yer almıştır. Analiste göre, Güney Suriye'deki durum, 2018 yılında olduğu gibi Rusya ile İsrail arasında da dâhil olmak üzere dış güçler arasında düzenli müzakereler gerektirecek.

• Finans Bize Geldi

Salgının başlamasından bu yana ilk kez Katar heyetinin Rusya'nın başkenti Moskova'yı ziyaret etmesi, akabinde Rusya Dışişleri Bakanı Sergey Lavrov ile Katar Dışişleri Bakanı Muhammed Bin Abdurrahman Al Sani'nin görüşmelerine ilişkin değerlendirme "Komer-sant.ru" [gazetesinde yer aldı](#). Uzman görüşlerine dayanan "Finans Bize Geldi" başlıklı makalede heyetler arasında hem ekonomi hem de siyasi konular görüşüldüğü bildirildi. Makalede öncelikle yatırım, ticaret ve ekonomik iş birliğinin büyümesi perspektiflerinin müzakere edildiği, 2021 Petersburg Uluslararası Ekonomik Forumu'nda taraflar için taslak anlaşmaları ve muhtıraları tartıştıkları kaydedildi.

Yazıda görüşleri paylaşılan Rusya ve Basra Körfezi bölgesi alanında halkla ilişkiler ve stratejik yönetim danışmanlığı şirketi Moscow Policy Group'un genel müdürü Aleksey Potemkin'e göre Rusya ve Katar şirketleri arasındaki iş birliği en fazla yüksek teknoloji, siber güvenlik ve gıda güvenliği alanında görünmektedir. Uzman, Rusya'nın 2018 FIFA Dünya Kupası'na hazırlık deneyiminin iş birliği için birçok açıdan itici güç olduğunu da vurguladı.

Ayrıca makalenin yazarı Marianna Belenkaya, Katar heyetinin Moskova ziyareti sırasında ekonomik konuların yanı sıra Suriye, Libya, Filistin, İran nükleer dosyası ve Basra Körfezi bölgesindeki genel durumun tartışıldığını kaydetti. Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Mısır ve Bahreyn tarafından 2017 yılında kendisine karşı başlatılan ablukanın kaldırılması Katar'ın en önemli meselesi hâline gelmiştir. Bu ayın başlarında Kuveyt'in,

bölgesel çatışmada ara bulucu rolüne Basra Körfezi'nde uzlaşma sağlama çabalarının bir parçası olarak "verimli müzakereler" yapıldığını duyurduğuna dikkat çeken Belenkaya, Mısır ve Körfez'deki tüm Arap monarşilerinin öncelikle Riyad aracılığıyla Kuveyt ve ABD'nin çabalarına destek verdiğini vurguladı.

Yazıda Basra Körfezi'ndeki barışın, ABD Başkanı Donald Trump'ın mevcut yönetiminin son dış politika başarılarından birisi olması ihtimalinde değerlendirilerek bunun gerçekleşip gerçekleşmeyeceği, 5 Ocak'ta yapılması planlanan Körfez İşbirliği Konseyi Zirvesi'nde netleşeceği bildirildi. Sergey Lavrov ise Zirve'nin, Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyindeki parçalanmayı engelleyebileceğini ummaktadır.

• Türkiye Libya'da Daha Uzun Süre Bulunmak Niyetinde

Libya'ya asker gönderilmesi için verilen iznin süresinin 2 Ocak 2021'den itibaren 18 ay uzatılmasına ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) kararı Rusya'nın "Nezavismaya" gazetesinin 24 Aralık [sayısında paylaşıldı](#). Makalenin yazarı uluslararası gazeteci Ravil Zinnatulloviç Mustafin, Ankara'nın kararını Mısır Cumhurbaşkanı Abdulfettah es-Sisi'ye hakaret olarak değerlendirdi. Yazıda Sisi'nin, Fransa'da yayınlanan gazetelerden birinde verdiği demeçte Recep Tayyip Erdoğan'a, Mısır'ın kimseye saldırmayacağı mesajını verirken öte yandan Mısırlıların, Libya da dâhil olmak üzere dostlarının ve müttefiklerinin egemenliklerini ve ulusal güvenliklerini kendi ülkeleri gibi her an savunmaya hazır oldukları uyarısında bulundu.

Makalede, Libya'da Türk askerî varlığını uzatma kararı İtalya, İngiltere, Fransa ve Almanya'nın yanı sıra birçok ülkede itirazlara neden olmasına rağmen, Ankara'nın bu tür çağrılarını dikkate almadığı bildirildi. Mustafin'e göre Ankara için en önemli konu Türkiye'ye ağır yaptırım uygulanmasını isteyen Yunanistan'ın talebine Avrupa ve ABD'nin ne yönde karar vereceğini belirlemesidir. Avrupalıların stratejik ortaklarına karşı ağır uygulamalar yapmayacağından dolayı Yunanlılar hayal kırıklığına uğrayabilir.

• Seçim Yapmalısınız: Netanyahu İsrail Başbakanlığı Koltuğunda Kalacak mı?

Rusya'nın günlük basın yayın organı olan "İzvestiya" gazetesinin 24 Aralık sayısında, "Seçim Yapmalısınız: Netanyahu İsrail Başbakanlığı Koltuğunda Kalacak mı?" başlıklı [değerlendirme paylaşıldı](#). Uzman görüşlerine dayanan makale, İsrail'de koalisyon hükûmetinin 2020 bütçesi konusunda anlaşamaması nedeniyle ülkede yeniden erken seçim kararının alınmasıyla ilgiliydi. Yazıda, Netanyahu'nun kampanyası sırasında aşılmayı ve komşularıyla diplomatik ilişkilerde başarıyı ön planda tutarak öncelik hâline getireceği ifade edilmiştir. Makalenin yazarı Elnar Baynazarova göre, 23 Mart'ta yapılan erken seçime kadar İsrail'in daha fazla Arap ülkesi ile diplomatik ilişkileri normalleştirilmesi

muhtemeldir. Yazıda, Fas-İsrail ilişkilerinin normalleşmesine de değinilmiş; 23 Aralık'ta İsraili bir heyetin ilk resmî ziyaret için Fas'a gitmesinin dikkat çekici olduğu ifade edilmiştir. Ayrıca uzmana göre, seçim kampanyası sırasında İsrail daha fazla Arap ülkesiyle diplomatik ilişkiler kurabilir ve bu yönde Suudi Arabistan, Netanyahu'nun "ana kozu" olabilir. Öte yandan Riyad'ın, İsrail ile ilişkilerini ancak bir Filistin devletinin kurulmasından sonra normalleşmesini öngören 2002 Arap Barış Girişimi'ne bağlılığını ifade etmesiyle hâlâ Filistin'e destek verdiği vurgulanmaktadır.

Rusya Bilimler Akademisi Doğu Araştırmaları Enstitüsü İsrail Çalışmaları Merkezi Uzmanlarına göre Netanyahu'nun aşu ile PR yapması, seçim yarışının ilk adımı olarak kabul edilebilir. Ayrıca Rusya oryantalistleri, Netanyahu'nun koalisyon kurma şansının büyük ölçüde azaldığı görüşünü savunmaktadır. Nitekim Ultra Ortodoks Partilerle anlaşmalar yeterli olmayacaktır. Bu nedenle, Netanyahu'ya karşı mücadelede ön saflarda bulunmak istemeyen merkeziler ve bazı sağcılarla uzlaşmaya ihtiyaç duyulacaktır.